

Beantwoording van de 7 vragen uit het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK)

Het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving bevat normen waaraan goed beleid of goede regelgeving dient te voldoen. Uitgebreide informatie vind je op www.naarhetaik.nl (klik dan op de tekst "Naar het IAK" in de linker kolom).

1. Wat is de aanleiding?

Het uitgangspunt van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (hierna: WHW) is dat een instelling naast collegegeld (of examengeld voor extranei) geen andere eigen bijdragen aan de student mag vragen voor de inschrijving bij de instelling in kwestie. Voor bepaalde opleidingen met selectie bestaat de wettelijke mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur (hierna: amvb) hierop een uitzondering te maken. Het gaat om opleidingen met aanvullende eisen, met het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs en fixusopleidingen. Deze uitzonderingsmogelijkheid is geregeld in artikel 7.50, tweede lid van de WHW. In de memorie van toelichting bij de Wet Kwaliteit in Verscheidenheid is, met het oog op het voorkomen van wildgroei van de huidige praktijk en in verband met het afschaffen van de loting voor numerus fixusopleidingen, de invulling van die wettelijke mogelijkheid middels een amvb voor selectiekosten aangekondigd.¹

Op 28 april 2015 heeft de minister van OCW een brief gestuurd aan de hogeronderwijsinstellingen over de situaties waarin zij een eigen bijdrage – naast het collegegeld (of examengeld voor extranei) – mogen vragen aan zittende studenten.² Daarin is aangegeven dat de eigen bijdrage die de instelling mag vragen aan aankomende studenten (in deze amvb 'kandidaten' genoemd) wordt geregeld middels een amvb.

2. Wie zijn betrokken?

In 2015 en 2016 zijn over de invulling van deze amvb gesprekken gevoerd met de VSNU, VH, LSVb en het ISO. Tevens hebben de VH en de VSNU in 2015 en 2016 van verschillende soorten opleidingen met selectie een inventarisatie aangeleverd van de (verwachte) kosten van selectieprocedures. De standpunten van de betrokken partijen en de aangeleverde informatie zijn mede bepalend geweest voor de inhoud van dit ontwerpbesluit.

3. Wat is het probleem?

Er zijn drie soorten bacheloropleidingen die mogen selecteren op basis van specifieke eisen. Het gaat om opleidingen met aanvullende eisen, met het predicaat kleinschalig en intensief onderwijs en fixusopleidingen. De specifieke eisen voor deze opleidingen worden getoetst in de selectieprocedure. Met de uitvoering daarvan kunnen kosten zijn gemoeid. Wanneer zich veel kandidaten aanmelden, en de gemiddelde kosten per kandidaten hoog zijn, kunnen de totale kosten voor selectieprocedures flink oplopen voor een instelling. Dit doet zich voor bij opleidingen met aanvullende eisen op gebied van kunst- en hotelonderwijs en fixusopleidingen waarvoor een kandidaat zich voor een studiejaar bij niet meer dan één instelling kan aanmelden voor dezelfde opleiding. Zonder bijdrage van de kandidaat komen de gehele kosten ten laste van het budget voor het primaire proces, dat is bedoeld voor onderzoeks- of onderwijsactiviteiten voor de zittende studenten. Dit is niet wenselijk omdat de selectieprocedure voor kandidaten immers niet als onderzoeks- of onderwijsactiviteit is aan te merken.

¹Kamerstukken II 2012/13, 33 519, nr. 3, pag. 13.

²Kamerstukken 2014/2015, blg-512374, bijlage bij Kamerstuk 31288 nr. 439.

In de praktijk vragen meerdere instellingen al een eigen bijdrage aan kandidaten voor selectieprocedures. Deze eigen bijdragen kunnen in de praktijk tot relatief hoge bedragen oplopen (in sommige gevallen meer dan 100 euro). Deze inperking van de toegankelijkheid van het onderwijs wordt onwenselijk geacht. Het vragen van een eigen bijdrage aan studenten wordt beschouwd als een uitzondering op de regel. De voorbeelden uit de praktijk staan genoemd in de toelichting van het ontwerpbesluit. Deze praktijk van het vragen van een eigen bijdrage aan kandidaten roept in het onderwijsveld en bij (kandidaat-)studenten vragen op over wat is toegestaan en wat niet. Eind 2015 heeft de civiele rechter een uitspraak gedaan over de eigen bijdrage die tevens vragen oproept over het juridisch kader³ (zie paragraaf 2.2 van de nota van toelichting). De huidige praktijk en de rechterlijke uitspraak wijzen, vanuit het perspectief van de toegankelijkheid van het onderwijs, op het belang van een duidelijk wet- en regelgevend kader met betrekking tot de eigen bijdrage.

4. Wat is het doel?

Het doel is tweeledig: Ten eerste wordt voorkomen dat de kosten van selectieprocedures ten laste komen van het budget voor het primaire proces bij opleidingen met veel aanmeldingen en hoge gemiddelde kosten per kandidaat. Ten tweede wordt de toegankelijkheid van het onderwijs geborgd door de bijdrage toe te staan voor een beperkt aantal opleidingen en door het stellen van een maximum aan het te vragen bedrag alsmede enkele andere voorwaarden met betrekking tot de eigen bijdrage (zie paragraaf 3.2).

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

In artikel 7.50, tweede lid WHW is een grondslag opgenomen voor het maken van een amvb die instellingen toestaat in geval van bepaalde opleidingen een eigen bijdrage aan aankomend studenten te vragen met het oog op de inschrijving voor de opleiding. De wetgever heeft daarmee al een keuze gemaakt over de mogelijkheid tot overheidsinterventie.

Dat de grondslag in artikel 7.50, tweede lid, ook ziet op selectiekosten werd benadrukt in de memorie van toelichting bij de Wet Kwaliteit in Verscheidenheid (KiV) uit 2013 waarmee de grondslag voor een amvb werd verbreed tot alle bacheloropleidingen met een selectieprocedure op basis van specifieke eisen.⁴ Aan de wettelijke mogelijkheid een eigen bijdrage voor selectiekosten te regelen wordt met dit ontwerpbesluit invulling gegeven.

6. Wat is het beste instrument?

Het aangewezen instrument is het treffen van een Algemene maatregel van bestuur (AMvB). Zie verder de toelichting op vraag 5.

7. Wat zijn de gevolgen voor burgers, bedrijven, overheid en milieu?

Met deze amvb wordt instellingsbesturen toegestaan, voor bepaalde opleidingen, aan kandidaten een bijdrage van maximaal € 100,- in rekening te brengen voor selectiekosten. Het gaat om een bijdrage in de kosten. Voor alle overige opleidingen met selectie is het vragen van een eigen bijdrage niet toegestaan. Instellingen die opleidingen met selectie aanbieden zouden kunnen streven naar het hanteren van een selectiemethodiek die nauwelijks of geen kosten met zich meebrengt.

³ Rb. Oost-Brabant, 29 oktober 2015, zaaknummer 4145282

⁴ Kamerstukken II 2012/13, 33 519, nr. 3, pag. 13.

Voor een kandidaat is het gevolg dat hij voor bepaalde opleidingen waar een eigen bijdrage is toegestaan en gevraagd wordt een eigen bijdrage zal moeten betalen. Gezien alle voorwaarden (paragraaf 3.2) waaraan instellingen die een eigen bijdrage hanteren moeten voldoen worden geen gevolgen voorzien voor de toegankelijkheid van het onderwijs.

Er zijn geen gevolgen voor de Rijksuitgaven.

Bij de voorbereiding van dit besluit is nagegaan of sprake is van administratieve lasten. Er worden geen structurele of eenmalige administratieve lasten als gevolg van dit besluit voorzien omdat de bestaande informatieverplichtingen jegens de overheid niet wijzigen. Het vragen van een eigen bijdrage heeft mogelijk wel gevolgen voor de instellingsadministratie. Indien een instelling gebruik maakt van de mogelijkheid tot het vragen van een eigen bijdrage zal zij moeten bijhouden wie zich aanmelden en een eigen bijdrage moeten afrekenen met de kandidaat. Voor kandidaten betekent het dat zij verplicht zijn een handeling (de betaling aan de instelling) uit te voeren. Tevens zullen instellingen die een eigen bijdrage vragen voor selectie dit transparant moeten maken bij de aanmeldprocedure (bijvoorbeeld op de eigen website).